

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету аграрного менеджменту

Анатолій ОСТАПЧУК

« » 2023р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри економіки

Протокол №15 від «29» 05 2023 р.

Завідувач кафедри

В. Байдала

Вікторія БАЙДАЛА

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Маркетинг»

Віолета ГЕРАЙМОВИЧ

Віолета Гераймович

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка підприємства

Спеціальність: 075 – «Маркетинг»

Освітня програма: Маркетинг

Факультет аграрного менеджменту

Розробник: к.е.н., доцент кафедри економіки Степасюк Л.М.

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни Економіка підприємства

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	075 Маркетинг	
Освітня програма	Маркетинг	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	1	3
Семестр	2	5
Лекційні заняття	<i>30 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>8 год.</i>
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	<i>60 год.</i>	<i>106 год.</i>
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>4 год.</i>	

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни:

Рівень економічного зростання і розвитку економіки країни безпосередньо пов'язаний з ефективністю функціонування підприємств. Відповідно у процесі навчання майбутні фахівці мають одержати ґрунтовні економічні знання, вміння використовувати їх на практиці, що є основою ефективної діяльності головної структурної ланки суспільного виробництва. Висококваліфіковані спеціалісти і керівники мають системно опанувати сучасні технологічні, управлінські та інформаційні інновації для обґрунтування рішень щодо підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування різних соціально-правових структур.

Завдання навчальної дисципліни:

Основними завданнями є надбання студентами знань і вміння з таких проблем, як економічні основи функціонування підприємства; прогнозування і планування діяльності підприємства; формування і використання персоналу підприємства та її оплата; техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства; основний і оборотний капітал підприємства; інтелектуальний капітал та нематеріальні активи підприємства; інвестиційні ресурси та інноваційна діяльність в підприємствах; фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства; витрати виробництва, собівартість і ціни на продукцію; розвиток підприємства: сучасні моделі та трансформації; реструктуризація і санація підприємства; економічна безпека підприємства; банкрутство і ліквідація підприємства.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері маркетингової діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК14. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

фахові (спеціальні) компетентності (СК/ФК):

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- на міжнародному рівнях.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудова відносин.

СК9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічною характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 3. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань у сфері маркетингу.

ПРН 5. Виявляти й аналізувати ключові характеристики маркетингових систем різного рівня, а також особливості поведінки їх суб'єктів.

ПРН 9. Оцінювати ризики провадження маркетингової діяльності, встановлювати рівень невизначеності маркетингового середовища при прийнятті управлінських рішень.

ПРН 11. Демонструвати вміння застосовувати міждисциплінарний підхід та здійснювати маркетингові функції ринкового суб'єкта.

ПРН 14. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані маркетингові рішення.

ПРН 27. Демонструвати вміння використовувати сучасні методи управління ланцюгами постачань товарів та інформації

3. Програма та структура навчальної дисципліни

-повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Програма дисципліни

МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 1. ПІДПРИЄМСТВО В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Зовнішнє середовище функціонування підприємства, його характеристика. Види підприємства та їх класифікація. Економічні особливості різних видів підприємств. Об'єднання підприємств.

ТЕМА 2. ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства. Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності. Вибір та розробка стратегії. Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства.

ТЕМА 3. ВИРОБНИЧА ПОТУЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття виробничої потужності підприємства. Послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства. Методи визначення потужності підприємства. Специфіка розрахунку виробничої потужності у різних галузях економіки. Динамічні показники виробничої потужності. Баланс виробничої потужності підприємства. Взаємозв'язок виробничої потужності та пропускної спроможності підприємства. Резерви зростання виробничої потужності підприємства.

МОДУЛЬ 2. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 4. ПЕРСОНАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Персонал підприємства та його характеристика. Продуктивність праці персоналу підприємства: поняття та методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці та їх класифікація. Основні напрямки підвищення продуктивною праці. Системи оплати праці та їх характеристика. Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві. Методичні інструменти аналізу чисельності та фонду оплати праці підприємства.

ТЕМА 5. МАЙНОВІ РЕСУРСИ (АКТИВИ) ПІДПРИЄМСТВА

Сутність активів підприємства та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності. Класифікація активів підприємства. Характеристики підприємства, особливості формування його активів.

Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства. Особливості необоротних активів підприємства як складової його ресурсів. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування. Методичні

інструменти оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства. Нематеріальні активи підприємства: сутність, класифікація, призначення, особливості формування та відтворення. Довгострокові фінансові інвестицій підприємства: поняття, класифікація, методи оцінки.

ТЕМА 6. ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансові ресурси підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування. Місце фінансових ресурсів у складі ресурсів підприємства. Відмітні характеристики підприємства, що визначають особливості формування його фінансових ресурсів. Кругообіг фінансових ресурсів підприємства в перебігу формування його капіталу. підприємства: сутність, етапи та методи. Резерви зростання капіталу підприємства.

ТЕМА 7. КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Суть і умови розвитку кредитних відносин. Суб'єкти і об'єкти кредитних відносин. Визначення потреби підприємства в кредитах. Класифікація кредитів. Банківське кредитування підприємств. Комерційне кредитування підприємств. Лізингове кредитування підприємств. Суб'єкти та об'єкти лізингу. Фінансовий і оперативний лізинг.

ТЕМА 8. ІНВЕСТИЦІЙНІ РЕСУРСИ

Економічна суть і класифікація інвестиційних ресурсів. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Класифікація інвестицій підприємства. Інвестиції в основний капітал та їхня структура. Фінансові інвестиції. Особливості здійснення фінансових інвестицій. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій.

ТЕМА 9. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Поняття і види інноваційної діяльності. інноваційні процеси. Види інновацій. Способи організації інноваційної діяльності. сутність інноваційної стратегії підприємства.

Оцінка ефективності використання інновацій. Економічний ефект. Ефективність впровадження нових організаційних рішень.

МОДУЛЬ 3. ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 10. ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА ТА СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ

Сутність та поняття витрат. Показники собівартості продукції та порядок їх обрахунку. Методи калькулювання собівартості. Фактори, що впливають на

формування поточних витрат підприємства. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства.

ТЕМА 11. ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПРОДУКЦІЮ

Економічний зміст і класифікація цін. Необхідні умови ринкового ціноутворення. Основні функції цін. Види цін. Класифікація цін. Принципи ціноутворення на продукцію. Методи ціноутворення.

ТЕМА 12. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність, функції та значення прибутку, джерела його утворення. Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки. Використання чистого прибутку підприємства.

ТЕМА 13. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерію оцінки діяльності підприємства. Види ефекту. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Поняття та систематизація показників ефективності діяльності підприємства. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

ТЕМА 14. ФІНАНСОВО-МАЙНОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА ТА МЕТОДИ ЙОГО ОЦІНКИ

Поняття фінансово-майнового стану підприємства, мета і завдання його оцінки. Основні елементи, що визначають фінансово-майновий стан підприємства. Поняття та методи оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. Сутність поняття фінансової стійкості підприємства. Класифікація фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки рентабельності підприємства. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки ділової активності підприємства. Комплексне оцінювання фінансово-майнового стану підприємства.

Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки	13	8	2	2			4	2	1	1			8
Тема 15. Конкурентоспроможність продукції та підприємства	14	4	2	2			4						6
Тема 16. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства	15	2	1	2			3						3
Тема 17. Економічна безпека підприємства	15	2	2	1			3						3
Разом за змістовим модулем 3	2	20	5	5			10						12
Усього годин	15	120	30	30			60	120	8	8			104

4. Темі семінарських занять
(не передбачено навчальним планом).

5. Темі практичних робіт

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підприємство в ринковій економіці	2
2	Планування діяльності підприємства	1
3	Виробнича потужність підприємства	1
4	Персонал підприємства	2
5	Майнові активи підприємства	2
6	Фінансові ресурси підприємства	2
7	Кредитування підприємств	2
8	Інвестиційні ресурси	2
9	Інноваційна діяльність	1
10	Витрати виробництва та собівартість продукції	2
11	Ціноутворення на продукцію	2
12	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	2
13	Економічна ефективність діяльності підприємства	2
14	Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки	2
15	Конкурентоспроможність продукції та підприємства	2
16	Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства	2

17	Економічна безпека підприємства	1
	Всього	30

6. Теми лабораторних занять
(не передбачено навчальним планом).

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підприємство в ринковій економіці	2
2	Планування діяльності підприємства	2
3	Виробнича потужність підприємства	2
4	Персонал підприємства	4
5	Майнові активи підприємства	4
6	Фінансові ресурси підприємства	4
7	Кредитування підприємств	4
8	Інвестиційні ресурси	4
9	Інноваційна діяльність	4
10	Витрати виробництва та собівартість продукції	4
11	Ціноутворення на продукцію	4
12	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	4
13	Економічна ефективність діяльності підприємства	4
14	Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки	4
15	Конкурентоспроможність продукції та підприємства	4
16	Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства	3
17	Економічна безпека підприємства	3
	Всього	60

8. Зразки контрольних питань, тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

1. Теорії підприємств та їх еволюція.
 1. Сутність, функції та моделі здійснення підприємницької діяльності.
 2. Економіка підприємства як наука.
 3. Методологічні та методичні засади дослідження курсу.
 4. Поняття, цілі, функції і напрями діяльності підприємства.
 5. Класифікація підприємств та характеристика їх видів.
 6. Інтеграційні та організаційно-правові форми підприємств.
 7. Зовнішнє середовище та його вплив на діяльність підприємств.
 8. Ринкове середовище господарювання підприємства.
 9. Методичні підходи до оцінювання середовища господарювання підприємства.
 10. Поняття структури підприємства, її види.
 11. Сутність та функції управління підприємством.

12. Методи управління підприємством.
13. Організаційні структури управління підприємством.
14. Прогнозування розвитку підприємства.
15. Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства.
16. Стратегічне планування діяльності підприємства.
17. Тактичне та оперативне планування.
18. Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства.
19. Продуктивність праці: поняття і види.
20. Поняття, види і методи мотивації праці.
21. Оплата праці персоналу підприємства.
22. Поняття та характеристика техніко-технологічної бази підприємства.
23. Технічний розвиток виробництва.
24. Сутність і чинники формування виробничої потужності підприємства.
25. Основи методики визначення виробничої потужності.
26. Рівень використання виробничої потужності підприємств та напрями його підвищення.
27. Основний капітал підприємства, його склад і структура.
28. Амортизація основних засобів підприємства.
29. Показники використання основного капіталу підприємства та напрями його поліпшення.
30. Економічна суть і склад оборотного капіталу.
31. Показники ефективності використання оборотного капіталу.
32. Основні напрямки раціонального використання оборотного капіталу.
33. Економічний зміст та складові інтелектуального капіталу.
34. Види, типи та форми інтелектуального капіталу.
35. Сутність нематеріальних ресурсів та активів підприємства.
36. Методи оцінювання інтелектуального капіталу та нематеріальних активів підприємства та їх амортизація.
37. Відтворення інтелектуального капіталу.
38. Економічна суть і класифікація інвестиційних ресурсів.
39. Інвестиції в основний капітал та їхня структура.
40. Фінансові інвестиції.
41. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій.
42. Поняття інновацій і інноваційних процесів, причини їх виникнення.
43. Види, класифікації та ефективність інновацій.
44. Інноваційна діяльність підприємства та форми її інвестування.
45. Поняття витрат виробництва і собівартості продукції.
46. Класифікація витрат на виробництво продукції.
47. Методи калькулювання собівартості продукції.
48. Економічний зміст і класифікація цін.
49. Методи ціноутворення на продукцію.
50. Розроблення та обґрунтування цінової стратегії підприємства.
51. Економічні результати діяльності підприємства.
52. Формування і використання прибутку підприємства.
53. Сутність і методи визначення рентабельності виробництва.

54. Суть ефективності як економічної категорії.
55. Система показників ефективності діяльності підприємства.
56. Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.
57. Теорії економічного розвитку.
58. Концепції та сучасні моделі розвитку підприємств.
59. Поняття економічної безпеки підприємства.
60. Оцінка економічної безпеки підприємства.
61. Служба безпеки підприємства.
62. Необхідність, сутність та завдання реструктуризації.
63. Форми та види реструктуризації.
64. Процес і процедура реструктуризації.
65. Ефективність реструктуризації підприємств.
66. Санація (фінансове оздоровлення) підприємства.
67. Поняття про банкрутство, його причини та ознаки.
68. Процедура визначення боржника банкрутом.
69. Ліквідація збанкрутілих підприємств.

Тестові завдання різних типів

Питання 1. Фактори зовнішнього середовища:	
1	Техніко-технологічні
2	Демографічні
3	Економічні
4	Міжнародні
5	Соціально-культурні
6	Всі відповіді вірні.

Питання 2. Партнерське середовище, суб'єктами якого є підприємства, організації й установи, з якими воно безпосередньо вступає в певні економічні, фінансові та виробничі відносини – це:	
<i>У бланку відповідей подати одним словом</i>	

Питання 3. Співвіднесіть показники руху і технічного стану основного капіталу:		
1	Коефіцієнт оновлення	А) визначається відношенням недоамортизованої частини основного капіталу до його вартості на початок року;
2	Коефіцієнт вибуття	Б) визначається відношенням вартості введеного основного капіталу до його наявності на кінець року;
3	Коефіцієнт зносу	В) визначається відношенням вартості основного капіталу, що вибув, до його наявності на початок року;
4	Коефіцієнт придатності	Г) визначається відношенням величини зносу основного капіталу до його вартості на початок року.

Питання 4. Організаційна структура підприємства – це:	
1	Взаємозв'язки, які існують між підрозділами і його працівниками
2	Розподіл функцій між підрозділами підприємства
3	Взаємозв'язки між підрозділами підприємства
4	Склад виробничих підрозділів підприємства

	Питання 5. Підприємство – це:	
1	Економічно самостійна господарська ланка з правами юридичної особи, що виготовляє продукцію, виконує роботи, надає послуги	
2	Первинна ланка, що функціонує на основі бюджетного фінансування держави	
3	Професійно організований колектив, що виготовляє продукцію, виконує роботи, надає послуги	
4	Професійно організований колектив, який самостійно вирішує питання забезпечення ресурсами	

	Питання 6. Співвіднесіть показники ефективності використання основного капіталу підприємства:	
1	Капіталовіддача	А) визначається відношенням прибутку до середньорічної вартості основного і оборотного капіталу і виражається в процентах;
2	Капіталомісткість продукції	Б) визначається відношенням вартості валової продукції з розрахунку на 1 грн основного капіталу;
3	Норма прибутку	В) визначається відношенням середньорічної вартості основного капіталу з розрахунку на 1 грн валової продукції.

	Питання 7. Найпростіша форма договірної об'єднання підприємств (фірм, компаній, організацій) з метою постійної координації господарської діяльності, яка не має права втручатися у виробничу і комерційну діяльність будь-якого з її учасників (членів) – це:
	<i>У бланку відповідей впишіть вірну відповідь</i>

	Питання 8. Показники економічної ефективності капітальних вкладень:	
1	Приведені витрати	
2	Коефіцієнт оновлення основного капіталу	
3	Норма прибутку	
4	Середньорічний приріст валової продукції в результаті інвестицій	
5	Строк окупності капітальних вкладень	

	Питання 9. Співвіднесіть показники руху трудових ресурсів у підприємстві:	
1	Оборот робочої сили по прийому	А) визначається відношенням чисельності працівників, звільнених за власним бажанням до середньооблікової їх чисельності за відповідний період і виражається в процентах;
2	Плинність персоналу	Б) визначається відношенням чисельності прийнятих на роботу до середньооблікової чисельності працівників за відповідний період і виражається в процентах;
3	Оборот робочої сили по звільненню	В) визначається відношенням загальної чисельності звільнених працівників до середньооблікової їх чисельності за відповідний період і виражається в процентах.

	Питання 10. Визначити прибуток від реалізації продукції, якщо рівень рентабельності становить 20%, собівартість продукції - 450 грн.	
1	900	
2	22,5	
3	225	
4	90	
5	90,5	

9. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

10. Форми контролю

Відповідно до «Положення про екзамен та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого вченою радою НУБіП України від 26 квітня 2023 року, протокол № 10, видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквиуму тощо, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен - це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік - це форма атестації, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння здобувачем вищої освіти програми виробничої практики, підготовки та захисту курсової роботи (проекту) .

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамен та заліки відповідно до вимог робочого навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

11. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. протокол № 10)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс «Економіка підприємства» URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/quiz/report.php?id=353282&mode=overview>
2. L. Stepasyuk, N. Sulima. Economics of enterprise. Textbook. К. «СР «Komprint»», 2021. 349 p.
3. N. Sulima, L. Stepasyuk Economics of enterprise. Tutorial. N. Sulima., L. Stepasyuk. К. «СР «Komprint»». 2022. 413 p.
4. О.О. Чередніченко, Т.В. Мірзоева, Л.М. Степасюк, О.А. Томашевська. Економіка розвитку. Навчальний посібник. Київ: Компрінт, 2022. 405 с.
5. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства Київ. «ЦП «КОМПРИНТ», 2019. 466с.
4. Рогач С.М., Гуцул Т.А., Степасюк Л.М. Економіка підприємства. Київ. «ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 488с.
5. Степасюк Л.М., Суліма Н.М., Величко О.В. Практикум з економіки і фінансів підприємства Київ. «ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 385с.
6. Михайлов С.І., Степасюк Л.М., Городенко С.В. Економіка підприємства Київ. «ЦП «КОМПРИНТ», 2018. 417с.
7. L. Stepasyuk, A. Yakymovska. Guidelines before writing term papers from the discipline «Economics of Enterprise» by students of the specialty - 051 «Economics» К. «СР «Komprint»». 2022. 50 p.
8. L. Stepasyuk, A. Yakymovska. Methodical guidance for performing practical tasks in the discipline «Economics of the enterprise» For students of the specialty - 051 «Economics» Part 3 К. «СР «Komprint»». 2022. 107 p.

9. L. Stepasyuk, A.Yakymovska. «Methodical guidance for performing practical tasks in the discipline "Economics of the enterprise" For students majoring in 072 «Finance, Banking and Insurance»» К. «СР «Komprint»». 2022. 96 p.

10. L.M. Stepasyuk, A.V. Yakymovska. A WORKBOOK to perform practical tasks in the discipline "Economics of the enterprise" students majoring in 075 "Marketing". К. «СР «Komprint»», 2021. 79 p.

11. Степасюк Л.М. Економіка підприємства. Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни для студентів денної форми навчання освітнього ступеня «Бакалавр» зі спеціальності 075 «Маркетинг» » Київ. «ЦП «КОМПРИНТ», 2021. 119с.

12. Степасюк Л.М. Робочий зошит для виконання практичних завдань з дисципліни «Економіка підприємства» студентами спеціальності - 075 «Маркетинг» » Київ. «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 139с.

13. Тематичний довідник з економіки підприємства. Степасюк Л.М., Суліма Н.М., К : НУБіП України, 2018. 159 с.

13.Рекомендовані джерела інформації

1. Економіка підприємства: підручник. під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.

2. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2020. 142 с.

3. Економіка підприємства: навчальний посібник. О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О.Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.

4. Економіка підприємства: підручник. за заг. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк: Вежа-Друк, 2021.

5. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. К: Кондор Видавництво. 2016. 378 с.

6. Захарченко В.І., Меркулов М.М., Ширяєва Л.В. Економіка підприємства. К. ЦНЛ, 2019. 144с.

7. Економіка підприємства: навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Х. ХНАДУ, 2018. 292 с.

8. Економіка підприємства: магістерський курс: навчальний посібник. Харків. НТУ «ХП», 2018. 516 с.

9. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т, Погріщук Б.В. Економіка підприємства. К. ЦНЛ, 2020. 304с.

11. Шваб Л.І. Економіка підприємства. Навчальний посібник. К: Каравела, 2015. 568 с.

12. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.

13. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. URL: <http://www.budget.rada.gov.ua/>.

14. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.

15. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>.
16. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
17. Офіційний сайт Державної фіскальної служби. URL: <http://minrd.gov.ua/>.
18. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
19. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
20. Офіційний сайт Інформаційно-аналітичної агенції «АПК-Інформ» URL: <http://www.apk-inform.com/ru/analityc>